

Các tổ chức định mức tín nhiệm tầm cỡ quốc gia và quốc tế đã khẳng định vai trò to lớn đến sự phát triển của thị trường tài chính quốc gia và quá trình hội nhập tài chính quốc tế. VN hoàn toàn chưa có sự ra đời của một tổ chức định mức tài chính tầm cỡ quốc gia. Vì chưa có tổ chức định mức tín nhiệm, trong khi thị trường đang cần một định chuẩn; trong xu hướng hòa nhập thị trường vốn quốc tế cũng cần tới định chuẩn đó. Theo một số chuyên gia, đó là một chứng chỉ "ISO" cho trái phiếu. Có thể thấy giá trị của chứng chỉ này cụ thể nhất trong đợt phát hành trái phiếu chính phủ ra thị trường quốc tế vào tháng 10.2005. Một số tổ chức đánh giá tín nhiệm trên thế giới đã nâng chỉ số tín nhiệm của VN, qua đó góp phần quan trọng cho thành công của đợt phát hành trái phiếu chính phủ ra nước ngoài đầu tiên của VN.

Hiện nay, VN phải học hỏi kinh nghiệm xây dựng và quản lý hoạt động của tổ chức định mức tín nhiệm từ các nước phát triển. Mỗi nước có một mô hình tổ chức định mức tín nhiệm riêng biệt với những ưu và nhược điểm khác nhau của mỗi mô hình. Nhìn chung bài học kinh nghiệm cho thấy tổ chức định mức tín nhiệm tại các quốc gia được xây dựng theo ba loại hình doanh nghiệp như sau: doanh nghiệp Nhà nước, doanh nghiệp tư nhân dưới dạng cổ phần hoặc trách nhiệm hữu hạn, doanh nghiệp liên doanh. Xét ở hoàn cảnh VN hiện nay xin được đề nghị hai phương án để xây dựng mô hình tổ chức định mức tín nhiệm.

Phương án 1: Tổ chức định mức tín nhiệm dưới dạng một công ty cổ phần

Quá trình cổ phần hóa mạnh mẽ hệ thống doanh nghiệp dù đã bắt đầu từ khá lâu nhưng chỉ trong vài năm gần đây mới thực sự được đẩy mạnh để góp phần đa dạng hóa

Xây dựng mô hình tổ chức định mức tín nhiệm ở VN

Thạc sĩ LÊ QUANG CƯỜNG

hàng hóa và thúc đẩy sự phát triển của thị trường chứng khoán. Một điều chắc chắn là số lượng các doanh nghiệp cổ phần hóa từ doanh nghiệp nhà nước và các doanh nghiệp cổ phần mới thành lập sẽ tăng lên đáng kể. Bên cạnh đó những ưu đãi và khung pháp lý cho loại hình doanh nghiệp này khá hoàn thiện. Hơn nữa, cổ phần sẽ tạo điều kiện phát huy tính trung lập của tổ chức định mức tín nhiệm vì ít chịu tác động bởi những nhân tố quản lý, do vậy việc lựa chọn mô hình công ty cổ phần cho tổ chức định mức tín nhiệm là khá hợp lý. Để thực sự phát huy tính độc lập của tổ chức định mức tín nhiệm tổ chức theo mô hình cổ phần thì cơ cấu sở hữu của tổ chức này phải do nhiều chủ thể nắm giữ. Tuy nhiên, VN nên thực hiện cơ cấu nắm giữ cổ phần theo hướng không một chủ thể nào nắm giữ đa số, và không một chủ thể nào nắm quyền chi phối đối với việc hình thành và hoạt động của tổ chức định mức tín nhiệm.

Tổ chức định mức tín nhiệm được thành lập theo loại hình công ty cổ phần hoàn toàn không giới hạn số lượng cổ đông, cổ đông hoàn toàn có thể vừa là pháp nhân vừa là thể nhân. Tuy nhiên, cần thu hút sự tham gia của những cổ đông có uy tín trên thị trường tài chính trong và ngoài nước như: Bộ tài chính, Ngân hàng trung ương, Ủy ban chứng khoán nhà nước, các tổ chức định mức tín nhiệm xuyên

quốc gia. Sự tham gia của các cổ đông quan trọng này với tư cách thành viên hội đồng quản trị sẽ tạo điều kiện thuận lợi trong giai đoạn thành lập tổ chức ban đầu và hỗ trợ kinh nghiệm cho công tác quản lý tổ chức định mức tín nhiệm. Để phát huy tối đa tính độc lập của tổ chức định mức tín nhiệm. Công ty cổ phần định mức tín nhiệm cần huy động nhiều cổ đông khác tham gia bên cạnh các cổ đông chủ chốt nêu trên. Công ty cổ phần định mức tín nhiệm cần hạn chế tối đa sự tập trung quá nhiều cổ phiếu vào tay một hoặc một số cổ đông nhất định. Để tránh tình trạng này diễn ra, điều lệ công ty cổ phần cần định mức tỷ lệ vốn điều lệ tối đa mà mỗi cổ đông được nắm giữ, để tránh sự chi phối của cổ đông trong công ty nên định lượng tỷ lệ này ở mức không vượt quá 5%. Đồng thời qui định thời hạn chuyển nhượng cổ phiếu sau khi thành lập là 2 năm nhằm ổn định thành viên cổ đông trong giai đoạn mới thành lập. Đến khi công ty hội đủ các điều kiện của thị trường chứng khoán thì cổ phiếu của công ty sẽ được niêm yết trên thị trường.

Phương án 2: Tổ chức định mức tín nhiệm dưới dạng một công ty liên doanh

Sự chuyển dịch từ nền kinh tế tập trung sang nền kinh tế thị trường nhiều thành phần đã đánh dấu sự xuất hiện và phát triển của nhiều thành phần kinh tế. Do đó, mô hình công ty liên doanh đã trở

nên quen thuộc ở nước ta trong nhiều ngành, nghề kinh tế từ sản xuất cho đến tài chính, ngân hàng. Bằng mô hình liên doanh, VN có khả năng tìm kiếm các đối tác liên doanh lớn mạnh hay không phụ thuộc rất nhiều vào đối tác VN đi tìm kiếm liên doanh, chúng ta sẽ phải tìm đối tác là một hay nhiều tổ chức định mức tín nhiệm quốc tế có uy tín, kinh nghiệm như Moody's, Standard & Poor's, Duff & Phelps, Fitch's, CBRS... để tham gia vào liên doanh. Cũng không loại trừ khả năng các tổ chức định mức tín nhiệm toàn cầu từ chối liên doanh với VN do TTCK mới thành lập có qui mô và phạm vi hoạt động nhỏ hẹp và những nét khác biệt đặc thù giữa TTTC của VN với các nước phát triển gây trở ngại khi thực hiện liên doanh.

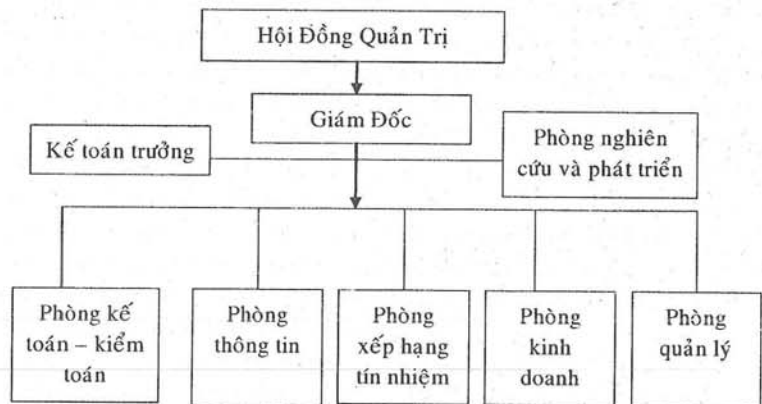
Do đó, VN cũng cần tính đến khả năng có thể phải liên doanh với các tổ chức định mức tín nhiệm khu vực Đông Á, đặc biệt là khu vực Đông Nam Á (khu vực mà VN đang là thành viên tham gia hội nhập nền kinh tế khu vực, các thành viên trong khu vực có nhiều đặc điểm tương đồng với VN). Cơ cấu sở hữu vốn của VN nên do Bộ Tài chính nắm giữ nhằm tạo uy tín khi tìm đối tác liên doanh và phải nắm giữ nguồn vốn chủ yếu ở trong liên doanh, nguồn vốn còn lại sẽ do đối tác liên doanh nước ngoài nắm giữ.

Liên doanh với các đối tác có năng lực thực sự sẽ tạo cơ hội cho chúng ta tiếp cận, học hỏi kinh nghiệm, nâng cao kiến thức cũng như tranh thủ sự tài trợ về mặt kỹ thuật, cách thức quản lý và tài chính từ phía đối tác. Tận dụng tốt sự tài trợ và hỗ trợ từ phía Nhà nước. Đảm bảo tính khách quan, công bằng và chuyên nghiệp khi đánh giá xếp hạng. Tiềm năng phát triển rất cao và khả năng hoàn thiện nhanh chóng.

Kết hợp với sự hợp tác đào tạo, tư vấn và hỗ trợ về mặt tài chính, chuyên môn cũng như kinh nghiệm

của phía đối tác nước ngoài, hoạt động của tổ chức định mức tín nhiệm dưới hình thức liên doanh gặp thuận lợi trong việc mở rộng qui mô hoạt động dưới mọi loại hình dịch vụ, đảm bảo chất lượng xếp hạng tín nhiệm trong thị trường nội địa, từng bước thâm nhập vào thị trường quốc tế, đảm bảo hoạt động của tổ chức định mức tín nhiệm phù hợp với thông lệ quốc tế, nâng dần uy tín của tổ chức định mức tín nhiệm VN.

Mô hình tổ chức định mức tín nhiệm dự kiến

- Phòng quản lý bao gồm các bộ phận chức năng sau:

- Bộ phận kế hoạch - nhân sự
- Bộ phận thiết bị và kỹ thuật tin học

- Phòng xếp hạng tín nhiệm bao gồm các bộ phận chức năng sau:

- Bộ phận kế hoạch định mức tín nhiệm
- Bộ phận phụ trách ngành thương mại
- Bộ phận phụ trách ngành sản xuất
- Bộ phận phụ trách ngành xây dựng
- Bộ phận phụ trách ngành dịch vụ
- Bộ phận phụ trách ngành vận tải
- Bộ phận phụ trách ngành tài chính
- Bộ phận phụ trách ngành

ngân hàng

- Phòng thông tin bao gồm các bộ phận chức năng sau:

- Bộ phận thông tin doanh nghiệp
- Bộ phận tin tín dụng khách hàng
- Bộ phận quản lý rủi ro
- Bộ phận báo cáo định mức tín nhiệm
- Bộ phận quản lý định mức tín nhiệm
- Bộ phận phụ trách hệ thống cho điểm hạng mức tín

nhiệm

• Bộ phận phát triển công nghệ thông tin

- Phòng kế toán - kiểm toán bao gồm các bộ phận chức năng:

- Bộ phận kế toán
- Bộ phận kiểm toán nội bộ
- Bộ phận kiểm toán khách hàng

• Bộ phận phân tích tài chính

- Phòng kinh doanh bao gồm các bộ phận chức năng:

- Bộ phận nghiên cứu và phát triển thị trường
- Bộ phận đàm phán kinh doanh

- Phòng nghiên cứu và phát triển bao gồm các bộ phận nghiên cứu và phát triển nhằm tiếp cận và nâng cao năng lực hoạt động của tổ chức định mức phù hợp với thông lệ quốc tế ■